

DARBO SANTYKIŲ KOMISIJA PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS TRIŠALĖS TARYBOS

POSĖDŽIO PROTOKOLAS

2021-05-19 Nr. K2-2

Vilnius

Posėdis įvyko 2021-05-19.

Posėdžio pirmininkė Jelena Polijančuk.

Posėdžio sekretorė Svetlana Kalinauskienė.

Dalyvavo:

Vyriausybės atstovai: Olga Pacevičienė, Švietimo ir mokslo ministerijos Teisės skyriaus patarėja; Šarūnas Orlavičius, VDI Darbo teisės skyriaus vedėjas; Jelena Polijančuk, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo teisės skyriaus vyresnioji patarėja; Rūta Juršaitė, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo teisės skyriaus vyresnioji patarėja; Linas Lapinskas, Žemės ūkio ministerijos Teisės ir personalo skyriaus patarėjas.

Profesinių sąjungų organizacijų atstovai: Dalia Jakutavičė, Lietuvos pramonės profesinių sąjungų federacijos pirmininkė; Evelina Šilinytė, Lietuvos profesinių sąjungų konfederacijos teisininkė; Kęstutis Juknis, Lietuvos profesinės sąjungos „Sandrauga“ pirmininkas; Artūras Černiauskas, Lietuvos teisėsaugos pareigūnų federacijos narys.

Darbdavių atstovai: Emilis Ruželė, Asociacijos „Investuotojų forumas“ Politikos ir korporatyvinių reikalų vadovas; Aušra Žliobaitė, Lietuvos Respublikos žemės ūkio rūmų Kooperacijos ir teisės skyriaus vedėja; Aurelija Gabrielė Maldutytė, Lietuvos darbdavių konfederacijos Prezidiumo narė; Jūratė Radzevičienė, Vilniaus prekybos, pramonės ir amatų rūmų advokatė.

Kiti dalyviai: Evalda Šiškauskienė, Lietuvos pramonininkų konfederacijos viceprezidentė; Eigilė Čygaitė, Lietuvos pramonininkų konfederacijos atstovė; Vytautas Kirkickas, Lietuvos profsąjungų lygos jaunimo organizacijos vadovas.

Darbotvarkė:

Posėdžio darbotvarkės tvirtinimas.

1. Darbo santykių komisijos pirmininko rinkimai (iš darbdavių atstovų).
2. Dėl darbdaviui išliekančios prievolės mokėti išeitines kompensacijas ir atostoginius išeinantiems darbuotojams ekstremalios situacijos (karantino) metu.
3. Dėl kito Darbo santykių komisijos posėdžio.

Posėdžio darbotvarkės tvirtinimas.

Jelena Polijančuk paklausė, ar visi komisijos nariai susirinko į posėdį. Supažindino su šios dienos posėdžio darbotvarke.

Svetlana Kalinauskienė informavo, kad šiuo metu posėdyje dalyvauja 5 Vyriausybės, 4 profesinių sąjungų ir 5 darbdavių atstovai.

Kęstutis Juknis pasitikslino, kas dabar pirmininkauja komisijai.

Jelena Polijančuk informavo, kad dabar komisijai pirmininkauja Vyriausybės atstovas.

1. SVARSTYTA. Darbo santykių komisijos pirmininko rinkimai (iš darbdavių atstovų).

Aurelija Gabrielė Maldutytė kalbėjo, kad darbdaviai kol kas nesvarstė šio klausimo.

Jelena Polijančuk paprašė darbdavių iki kito Darbo santykių komisijos posėdžio nuspręsti, kas iš darbdavių pirmininkaus komisijai.

NUTARTA. Darbdavių šalis iki kito Darbo santykių komisijos posėdžio atsiųs

Socialinio dialogo skyriui informaciją apie darbdavių siūlomą komisijos pirmininko kandidatūrą.

2. SVARSTYTA. Dėl darbdaviui išliekančios prievolės mokėti išeitines kompensacijas ir atostoginius išeinantiems darbuotojams ekstremalios situacijos (karantino) metu.

Evalda Šiškauskienė komisijos nariams pristatė klausimą dėl darbdaviui išliekančios prievolės mokėti išeitines kompensacijas ir atostoginius išeinantiems darbuotojams ekstremalios situacijos (karantino) metu. Yra priimtas Vilniaus apygardos teismo sprendimas, kuriame sakoma, kad nepaisant ekstremalios situacijos (karantino) paskelbimo, darbdaviams išlieka prievolė mokėti išeitines kompensacijas ir atostoginius išeinantiems darbuotojams. Lietuvos pramoninkų konfederacija sutinka, kad teismo išaiškinimas teisingas, nes nebuvo pakeistas laiku Darbo kodekso 56 str. 1 d. 1 p., tačiau siūlo karantino laikotarpiui (iki karantino pabaigos ir 6 mėn. po karantino pabaigos) pristabdyti šią prievolę. Trišalėje taryboje šis klausimas bus svarstomas 2021-05-25. Prašo priimti pakeitimus, kurie galėtų apsaugoti labiausiai karantino metu nukentėjusį verslą (yra viešbučių, kurie yra uždaryti nuo 2020-03-16 iki dabar).

Jelena Polijančuk priminė, kad šis klausimas buvo keliamas ir anksčiau, pvz., šių metų pradžioje, kai socialinės apsaugos ir darbo viceministras kreipėsi į socialinius partnerius klausdamas, ar nereikia keisti tam tikrų Darbo kodekso nuostatų, tačiau pritarimo šiuo klausimu nesulaukė. Pritaria, kad reikia ieškoti trumpalaikių sprendimų, kurie tenkintų ir darbdavius, ir profesines sąjungas.

Artūras Černiauskas pasakė, jog yra keista, kad Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ir Valstybinė darbo inspekcija palaiko darbdavį, bet nepalaiko darbuotojo. Atkreipė dėmesį į tai, kad karantino metu darbuotojams buvo mokamas minimalus atlyginimas. Sutinka, kad darbdaviai patyrė nuostolių, tačiau priminė, kad valstybė kompensavo minimalų atlyginimą. Atkreipė dėmesį, kad poilsio ir maitinimo paslaugos nebuvo uždraustos, o buvo įvesti tik tam tikri apribojimai. Maistą, pvz., galima gaminti išsinešimui. Yra atvejų, kai darbdaviai įvedė prastovas, nors tam nebuvo būtinybės. Teismo sprendimas šiuo klausimu yra labai geras. Mano, kad Socialinės apsaugos ir darbo ministerija galėtų paieškoti lėšų išmokoms, o ne pradėti skriausti darbuotojus gelbėjant verslą. Sprendimas turėtų būti priimtinas ir darbuotojams, ir darbdaviams. Priminė, kad LR Seimo nariai teikė pasiūlymus šiuo klausimu, tačiau jie nebuvo priimti. Pasiūlė, kad išmokos būtų mokamos iš Ilgalaikio darbo išmokų fondo lėšų. Kad nebūtų piktnaudžiavimų, išmokomas galima būtų mokėti, pvz., praėjus 3 mėn. nuo išėjimo iš darbo. Nepritaria įstatymo keitimui.

Evelina Šilinytė informavo, kad Lietuvos profesinių sąjungų konfederacijos valdyba svarstė šį klausimą. Teismo sprendimas yra geras. Nėra darbuotojų, kuriuos tai paliestų, skaičiaus. Atkreipė dėmesį, kad tai aktualu tik vienam sektoriui. Vyriausybė turi ieškoti finansinių galimybių spręsti šį klausimą. Nepritaria Darbo kodekso 56 str. 1 d. 1 p. pakeitimui. Mano, kad sektorius galėtų sudaryti šakos kolektyvinę sutartį. Neturi įgaliojimų pritari įstatymo pakeitimui.

Kęstutis Juknis kalbėjo, kad įstatymo projektą galima teikti, tačiau tai ilgas procesas ir nėra garantijos, kad projektas bus priimtas. Sutinka, kad sektorius galėtų sudaryti šakos kolektyvinę sutartį. Supranta ir darbdavius, kad jiems kyla rizika, kadangi valstybė, nors ir subsidijuoja, tačiau subsidijos vėluoja. Apgailestavo, kad Trišalės tarybos nuomonė neturi įtakos sprendimų priėmimui, kad Trišalė taryba neturi atskiro sekretoriato. Sutinka, kad galima būti atidėti išmokų mokėjimą, tačiau mano, kad darbdaviai turėtų turėti darbo užmokesčio fondo lėšų nenumatytiems atvejams. Galėtų būti, pvz., ir toks variantas, kai kompensacija išmokama ne iš karto, o dalimis. Mano, kad Trišalė taryba šiuo klausimu galėtų parašyti memorandumą.

Aurelija Gabrielė Maldutytė padarė pastabą, kad verslininkai patys sprendžia, kaip jiems organizuoti verslą. Darbdaviai yra šmeižiami. Priminė, kad darbo užmokestis ne visą laiką buvo kompensuojamas 100 proc. Paprašė fiksuoti, kad atostoginius turėtų dengti prastovų laikotarpio subsidijos. Atkreipė dėmesį, kad, priimant Darbo kodekso 56 str., nebuvo kalbama, kad prastova gali būti ilgesnė nei 30 dienų. Žmonės nutraukia darbo sutartį savo prašymu prastovos

metu tada, kai turi kur eiti, todėl nesutinka, kad darbuotojas yra skriaudžiamas. Kam mokėti išmoką, jeigu žmogus išeina į kitą darbą. Sutinka, kad darbdavys turi mokėti išeitines kompensacijas ir atostoginius išeinantiems darbuotojams, kai darbo sutartis nutraukiama darbdavio iniciatyva.

Jelena Polijančuk informavo, kad pasižymėjo socialinių partnerių išsakytas pastabas. Sutinka, kad susidariusi situacija karantino metu dėl prastovų yra sudėtinga, tačiau priminė, kad Vyriausybė priėmė sprendimus dėl pagalbos verslui karantino metu. Sutinka ir su tuo, kad prastovos metu žmogus gali rasti kitą darbą.

Šarūnas Orlovicius pabrėžė, kad Valstybinė darbo inspekcija pirmiausia gina įstatymus ir prižiūri, kaip jų laikomasi. Kita galimybė dėl išeitinių kompensacijų ir atostoginių išeinantiems darbuotojams ekstremalios situacijos (karantino) metu mokėjimo nenumatyta. Darbo kodekso 56 str. neturėtų apimti ekstremalios situacijos ir karantino. Pritaria įstatymo keitimui.

Dalia Jakutavičė kalbėjo, kad supranta darbdavius, tačiau net jei ir bus padaryti Darbo kodekso straipsnių pakeitimai, jie vis tiek negalios atgaline data. Priminė, kad įkurtas Ilgalaikio darbo išmokų fondas, į kurį darbdaviai moka įmokas. Pasiūlė tokiais atvejais naudoti šio fondo lėšas. Nepritaria Darbo kodekso 56 str. 1 d. 1 p. pakeitimui, kadangi šiai dienai tai neišsprendžia problemos.

Kęstutis Juknis pasiūlė klausimo svarstymo iniciatoriams paruošti kreipimąsi į Vyriausybę, prašant prisiimti Vyriausybę dalinę atsakomybę, ir atsiųsti jį profesinėms sąjungoms. Nepritaria Darbo kodekso 56 str. 1 d. 1 p. pakeitimui, kadangi tai per ilgai užtruks. Trišalė taryba galėtų šios situacijos klausimu priimti memorandumą. Tam ir yra Trišalė taryba, kad būtų greitai reaguojama iškilus problemoms.

Evalda Šiškauskienė atkreipė dėmesį, kad Pramonininkų konfederacija atstovauja 42 tūkstančius darbuotojų. Padarė pastabą, kad profesinės sąjungos šio posėdžio metu žadėjo išsakyti savo poziciją, tačiau jos taip ir neišgirdo. Dar kartą pabrėžė, kad, kai darbuotojas savo noru išeina į kitą darbą ir prašo išmokų, yra neteisinga. Yra viešbučių, gyvenančių iš paskolų. Įmonės bankrutuos. Reikia kuo skubiau spęsti šį klausimą.

Jelena Polijančuk pakomentavo, kad be įstatymo pakeitimo nieko nepavyks padaryti. Paprašė komisijos narių formuluoti sprendimą.

Aurelija Gabrielė Maldutytė pasakė, kad darbdaviai nepritaria, kad išeitines kompensacijas ir atostoginius išeinantiems darbuotojams ekstremalios situacijos (karantino) metu mokėtų iš Ilgalaikio darbo išmokų fondo. Fondo lėšos turi būti naudojamos tam, kam yra numatyta. Mano, kad esant ekstremaliai situacijai išeinant iš darbo savo noru neturi būti mokamos išeitinės. Pasiūlė sprendimų formuluotes. Pirma – Darbo kodekso 56 str. 2 d. turi būti nurodyta, kad prastova paskelbta pagal Darbo kodekso 47 str. 1 d. 1 p. Kitaip tariant, į Darbo kodekso 56 str. 1 d. 1 p. nepateks prastova pagal Darbo kodekso 47 str. 1 d. 2 p. Antra – jeigu išlaidos patirtos ne darbdavio noru, tai subsidijuoja Vyriausybė. Paprašė Vyriausybės atstovų pateikti argumentuotą pagrindimą, kodėl reikėtų pritari ar nepritarti projektui.

Evalda Šiškauskienė pasakė, kad darbdaviams tinka sprendimo formuluotė, kuri buvo parašyta Valstybinės darbo inspekcijos aiškinamajame rašte – „įvertinus DK 47 straipsnio 1 dalies 2 punkto teisinio reguliavimo tikrąją prasmę pažymėtina, jog DK 56 straipsnio 1 dalies 1 punkto normos objektas ir interesas, kurį ši teisės norma gina, nėra prastova dėl karantino paskelbimo. Tad darbuotojui, kai prastova paskelbta DK 47 straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatytu atveju, neturėtų būti suteikiama teisė pasinaudoti DK 56 straipsnio 1 dalies 1 punkte numatyta teise.“ Mano, kad ateityje pandemijos atveju neturėtų būti mokama. Ne dėl darbdavio kaltės buvo sustoję verslai.

Jelena Polijančuk apibendrino profesinių sąjungų poziciją. Profesinės sąjungos, nepritaria nei Darbo kodekso 56 str. 1 d. keitimui, nei laikinam sustabdymui ir siūlo mokėti išeitines kompensacijas ir atostoginius išeinantiems darbuotojams ekstremalios situacijos (karantino) metu iš Ilgalaikio darbo išmokų fondo arba subsidijavimo būdu.

Dalia Jakutavičė norėtų išgirsti Vyriausybės nuomonę dėl subsidijavimo Trišalės tarybos posėdžio metu.

Aurelija Gabrielė Maldutytė pritarė Dalios Jakutavičės pasiūlymui. Pirmos pandemijos metu buvo didelis skirtumas tarp išmokėtų ir skirtų lėšų.

Jelena Polijančuk pasakė, kad pasižymėjo socialinių partnerių pastabas dėl subsidijavimo. Informavo kad Vyriausybės atstovai pritaria Darbo kodekso 56 str. 1 d. 1 p. pakeitimui. Pažadėjo, kad Socialinio dialogo skyrius suformuluos šio klausimo sprendimus ir išsiųs juos Darbo santykių komisijos nariams derinimui.

NUTARTA:

1. Profesinės sąjungos nepitaria nei Darbo kodekso 56 str. 1 d. 1 p. keitimui, nei laikinam šios nuostatos galiojimo sustabdymui ir siūlo mokėti išeitines kompensacijas ir atostoginius išeinantiems darbuotojams ekstremalios situacijos (karantino) metu iš Ilgalaikio darbo išmokų fondo arba subsidijavimo būdu.

2. Profesinės sąjungos „Sandrauga“ atstovas siūlo kreiptis iniciatoriams Lietuvos Respublikos trišalės tarybos vardu parengti memorandumą dėl laikino Darbo kodekso 56 str. 1 d. 1 p. netaikymo.

3. Darbdavių atstovai pritaria Darbo kodekso 56 str. 1 d. 1 p. pakeitimui, kadangi, įvertinus Darbo kodekso 47 str. 1 d. 2 p. teisinio reguliavimo tikrąją prasmę, Darbo kodekso 56 str. 1 d. 1 p. normos objektas ir interesas, kurį ši teisės norma gina, nėra prastova dėl ekstremaliosios situacijos ir (ar) karantino paskelbimo. Tad darbuotojui, kai prastova paskelbta DK 47 str. 1 d. 2 p. nustatytu atveju, neturėtų būti suteikiama teisė pasinaudoti DK 56 str. 1 d. 1 p. numatyta teise.

4. Atsižvelgiant į tai, kad Darbo kodekso 56 str. 1 d. 1 p. pakeitimas negaliotų atgal, darbdavių atstovai siūlo numatyti galimybę subsidijuoti išeitines išmokas ir kompensacijas už nepanaudotas atostogas, tačiau nepitaria galimybei naudotis Ilgalaikio darbo išmokų fondu.

2. SVARSTYTA. Dėl kito Darbo santykių komisijos posėdžio.

Jelena Polijančuk pasiūlė kito posėdžio metu svarstyti Seimo nario Gintauto Palucko pasiūlymą dėl Darbo kodekso 30 ir 58 str. pakeitimų, t.y. dėl mobingo. Informavo, kad pirmadienį, gegužės 24 d., Socialinės apsaugos ir darbo ministerijoje vyks vidinis atsakingų padalinių susitikimas, kuriame bus svarstoma Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) Konvencijos Nr. 190 atitikties lentelė. Vėliaus šiuo klausimu vyks susitikimas ir su socialiniais partneriais. Paprašė, leisti kito Darbo santykių komisijos posėdžio metu pristatyti Lietuvos teisės aktų atitiktį TDO konvencijoms (įtraukti šį klausimą į posėdžio darbotvarkę). Pasiūlė kitą darbo santykių komisijos posėdį organizuoti birželio 2 arba 3 d.

Dalia Jakutavičė priminė, kad praėjusio Trišalės tarybos posėdžio metu buvo kalbėta, kad šioje diskusijoje turėtų dalyvauti ne tik teisininkai bet ir teisės srityje dirbantys mokslininkai, kadangi tai liečia ne vien tik Darbo kodeksą. Mano, kad konvencijos klausimas nėra skubus, pasiūlė nesvarstyti kelių klausimų viename posėdyje. Mano, kad klausimą dėl Konvencijos reikėtų svarstyti gegužės 25 d. vyksiančiame Trišalės tarybos posėdyje. Trišalė taryba duoda pavedimą, kas toliau turi svarstyti klausimus.

Aurelija Gabrielė Maldutytė pasiūlė Konvencijos klausimą svarstyti gegužės 25 d. Trišalės tarybos posėdyje. Priminė, kad Gintautas Paluckas rėmėsi tik vieno universiteto pateiktomis išvadomis. Norėtų, kad būtų atstovai ir iš kitų institucijų, Valstybinės darbo inspekcijos, kadangi mobingo sąvoka yra gana plati. Ar Valstybinė darbo inspekcija, kaip planuojama, galės atlikti tyrimus (ar turi šios srities specialistus). Yra visokių darbuotojų. Kaip bus atskiriama, ar nėra piktnaudžiaujama.

Jelena Polijančuk paaiškino, kad yra reaguojama į tai, kokie įvykiai vyksta Lietuvoje ir todėl norima pristatyti šį klausimą. Pirmiausia klausimas turėtų būti svarstomas Darbo santykių komisijoje. Informavo, kad gegužės 25 d. negalės pristatyti šio klausimo Trišalės tarybos posėdyje.

Šarūnas Orlavičius mano, kad geriausia būtų pakviesti teisės psichologus. Siūlo svarstyti ir Konvenciją, ir Gintauto Palucko klausimą kartu, kadangi abu klausimai susiję. Valstybinė darbo inspekcija taip pat planuoja pasisakyti šiais klausimais.

Jelena Polijakčuk apibendrino diskusijas. Kito Darbo santykių komisijos posėdžio metu pirmininkaus darbdavių atstovas. Bus svarstomas klausimas dėl TDO konvencijos. Į posėdį bus kviečiami Sveikatos apsaugos ministerijos, Valstybinės darbo inspekcijos, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos atstovai.

Dauguma komisijos narių pritarė, kad kitas Darbo santykių komisijos posėdis būtų organizuojamas 2021-06-03 d. nuo 14.00 iki 16.00 val.

NUTARTA:

- 1. Kitą Darbo santykių komisijos posėdį organizuoti 2021-06-03 14.00 val.**
- 2. Įtraukti į kito Darbo santykių komisijos posėdžio darbotvarkę klausimą dėl TDO Konvencijos Nr. 190.**

Posėdžio pirmininkė

Jelena Polijančuk

Posėdžio sekretorė

Svetlana Kalinauskienė